

Kulturni

LIST

O B Č I N E Š O Š T A N J

NEKJE V MORJU SILAZI

ISSN 1581-8373

9 770158 183733

LETO XXIII
ŠT. 12
27. DECEMBER 2019

Literatura

Karel Destovnik - Kajuh

13. december 1922 – 22. februar 1944

JESENSKI SONET

Jesen je in težko meni je pri duši,
težko, če spomni me na svet,
ki se mi zdi umirajoč krvavi cvet,
ki se posušil bi ob suši.

Jesen je in povsodi je megla
in zemlja je zastrta vsa, ne vsa.
In izgoreti vidim mnogo še gorja,
težko zdaj je, vse težje kot megle, to moje žalostno srce.

Jesen je. In sem sam s teboj.
S teboj sem, ki me ljubiš, ki zame trpiš
in se nocoj prečudno žalostna mi zdiš.

Jesen je. In povsod umirajo ljudje.
Na svetu zopet tisoč mrtvih.
Sama sva. In jesen je v nas in prežalostno srce.

*Prvič objavljena v zbirki Kajuh – zbrane pesmi,
izdana leta 2015, Knjižnica Velenje, uredil Vlado Vrbič.*

MILOJKA B. KOMPREG

Foto splet

Iz zgodovine

Ivan Tavčar, častni občan Šoštanja

Najden »nov« častni občan Šoštanja: pisatelj Ivan Tavčar?

Pravzaprav tole niti ni odkritje, ker je že zelo dolgo navedeno v Enciklopediji Slovenije, Wikipediji, v uradnih biografijah Ivana Tavčarja, po časopisih in pri povzetkih na dijaški spletni strani: da je bil leta 1921 (tedaj je praznoval 70. rojstni dan) Tavčar izvoljen za častnega meščana Ljubljane, že pred tem pa tudi za častnega občana Celja, Kamnika, Kranja, Krškega in ŠOŠTANJA (Tina Černuta dodaja: tudi Novega mesta). In o pisatelju in politiku Ivanu Tavčarju se – nenazadnje – vsi učimo že v osnovni šoli. Ampak tole o šoštanjskem častnem meščanu ni niti preverjeno niti ozaveščeno ne zavedeno v seznane, povezane s Šoštanjem (Šaleški biografski leksikon navaja častne občane/občanke Šoštanja: Čebul, Fece, Haebler, Jazbec, Kojc, Mayer, Medved, Menih, Napotnik, Natek, Poles, Pribožič, Rajšter, Rotnik, Rotovnik, Svetina, Tinauer, Trobej, Vošnjak, Vrtačnik – nobenega Tavčarja).

Ali smo spet naleteli na serijo copy-paste prepisovalcev drug od drugega ali se vendarle najde kakšno poročilo iz tistih časov, ko naj bi bil Tavčar razglašen za šoštanjskega častnega občana? V digitalni knjižnici lahko pregledamo vse zadetke, kjer se pojavi beseda Šoštanj v časopisih tistega časa, mdr. v Delavcu, Domovini, Jugoslaviji, Jutru, Kmetovalcu, Kmetskemu listu, Naprej, Novi dobi, Slovencu, Slovenskem narodu, Straži, Učiteljskem tovarišu, Večernem listu ...

Začnimo z letom 1921: oglasi Rajšterjeve tovarne slaščic in bonbonov; oglasi, da ta 'trvdka' sprejme več slaščičarjev in lektorjev ter njihovo novoletno voščilo; zapis o 'skrajno nevarnem rovarjenju Nemcev zoper našo narodnost in državo' – izgrelih v Šoštanju po pogrebu dr. Breščnika, o igri »Moč uniforme«, obisku pokrajinskega namestnika, zletu celjske Sokolske župe (»bratje in sestre, ta dan vsi v Šoštanju« – »v naš bratski objem!« – vozi posebni vlak iz Celja) – na zletu je nastopala 'moška deca' iz Šoštanja z vajami s palicami in 'ženske deca' z vajami s cvetličnimi loki; udeležbi šoštanjskih kolesarjev na »zvezdni« dirki, politika, politika ...; oglas uprave posestva gradu Gutenbüchel za vrtnarja (slovenščine in nemščine zmožen, oženjen, z dolgoletnimi izpričevali se išče za takoj); o nameri zidanja Sokolskega doma ('vojašnica borcev za bodoče dni'); napačnem zapisu imena Šoštanj na 'Karti jugoslov. zemalja' (ki je 'vse obsodbe vredna'); da je Voschnaggova družba podpisala 1 milijon kron državnega investicijskega posojila ('v navdušenosti za procvit naše

mlade države'); poročalo je Konsumno društvo, o igrah »Odpuščeni« in »Samoosvobojenje« celjskega društva Svobodi in nastopu tamburašev; oglašil Konsumnega društva; o Miklavževem večeru z obdaritvijo 'najbolj potrebnih otrok delavcev'; poslancih, zborovanih učiteljev v Šoštanju (zakaj imajo učitelji toliko prostih dni? In še počitnice?), blatenje trgovine Rajšter – Mravljak zaradi izbora časopisov. »Pozor! Josip Lampret, mizarska tovarna Šoštanj, priporoča svoje mizarske in stavbinske izdelke.« Smrtna kosa – nenadoma je umrl Viktor Petsche. O potrebni novi cesti Črna–Šoštanj, da je Petra Mozetič na vlaku izgubila siv volneni pled; o tem, da »bolj zagriženega in zakrknjenega nemčurskega gnezda pač ni, kakor je Šoštanj«; vabili so na občni zbor posojilnice v gostilni pri Cerovseku; med razstavljalci na Ljubljanskem velikem semnju so bili Rajšter s slaščicami in Voschnaggi – nič pa o razglasitvi Tavčarja ...

Gremo nazaj, leto 1920: med oglasi izdelovalnice klobukov Ivana Šmigovca, da kupuje kože divjih in domačih zajcev; šoštanjske podružnice konsumnega društva za hranilne vloge; predavanjih v čitalnici; občnem zboru živilskih delavcev; vinski trgatvi za invalide v hotelu Union; podelitvi lekarniške koncesije; volilnih shodih; oglasih za nakup malega mlina in najem/nakup »dobro idoče« trgovine na prometnem kraju; novačenjem podružnice Jugoslovenske matic; tožbi proti trgovcu Pevcu, ki je ponarejal potne liste; reklamah za bonbone, kandite (»sladne, redkove, mandeljne«), kolače, kekse in slaščice vseh vrst domače slovenske tvornice Josipa Rajšterja (ki je cenjenim odjemalcem tudi voščila veselo novo leto in grosistom obljubljala popust); voliščih za konstituanto; izidi volitev in porazu liberalne stranke; dejavnosti Sokola; oglasom Državnega zdravilišča v Topolšici za pridnega, poštenega in treznega vrtnarja; prostem učiteljskem mestu za ženske in shodih obrtništva – nič o razglasitvi Tavčarja ...

Morda še eno leto prej? 1919: o pogojih za sprejem v državno zdravilišče za pljučne bolezni v Topolšici; o shodu v »zagriženi nemškutarski gostilni 'Breznik'«; ustanovitvi podružnice NSZ, o pokopu dveh koroških borcev; da so ob slavnosti ob 'ujedinjenju troimenskega jugoslovenskega naroda' nemškutarji ukradli zastavo in razbili dragoceno šipo; da bo v Vasletovem hotelu igra »Naša križ«; da sta pod državnim nadzorstvom topoliško zdravilišče in Voschnaggova tovarna, »katere posednik sovraži iz vse svoje duše vse, kar je slovanskega. Ogoljufati je hotel našo državo, ko je naložil večjo količino masti v vagon, v katerem je poslal usnje z dovoljenjem vlade v Nemško Avstrijo.« Da naj da gospod gerent odstraniti 'naše mesto omadužujoči napis' Hotel Austria; da naj darujejo rdečemu križu za koroške borce; o protestu zoper namero pariške konference pri urejanju mej; o bakladi in Vidov dan; o igri »Divji lovec« v hotelu Jugoslavija; o

ROK POLES

občnem zboru Šaleške podružnice Slovenskega planinskega društva (markirali so pot na Smrekovec); o poroki Matka in Zalke Zalar (roj. Rajšter); spet oglas Šmigovca za zajčje kože; o shodu strojarjev in socialno-demokratske stranke; baron Hebler je iskal vrtnarja (oženjen, vojaščine prost, znanje slovenščine in nemščine, s takojšnjim vstopom); iz italijanskega ujetništva je poslal pozdrav Ivan Končan; med Štajerci – jugoslovanskimi vojaki, ujetimi v Sibiriji, je bil M. Stopar iz Šoštanja; o štipendijah za dijake slovenske narodnosti iz šoštanjskega okraja; da je umrl Vinko Wokan; naštetni so učitelji šoštanjske šole; Francišek Goričar je prodajal 60 plemenskih ovac; potekalo je ogledovanje in obdarovanje konj; Občina mesta Šoštanj je iskala občinskega tajnika (invalidi so imeli prednost); I. Langus, Fr. Mayer, okrajno sodišče in občina Šoštanj so darovali za koroške begunce, oslepele vojake, invalide in svoje padlih; Sokol je praznoval 10 let; Rajšterjeva tovarna slaščic je iskala lokal; ena oseba je v tednu pred 12. oktobrom v Šoštanju obolela za nalezljivo boleznijo; šoštanjski župnik Ivan Govedič (!) je bil med pokrovitelji družbe sv. Cirila in Metoda; oglašil Tovarne za stavbeno mizarstvo Lampret in Pukl za delo in mizarske pomočnike; živinozdravnik Peter Rihtarič je na fantovskem večeru zbral denar za sorodnike mrtvega vojaka Okretiča; v 5. pešpolku vojniki ljubljanske pehote 17 je bil Franz Schwarz iz Šoštanja, v II. stotniji strojnica Anton Lagoja – nič pa o razglasitvi Tavčarja ...

No, pa preglejmo še časopise za leto 1918: pišejo, da je vlada leta 1885 ponujala slovensko nižjo gimnazijo v Šoštanju (?); da je bila 1916 v Šoštanju Schulvereinska šola s tremi razredi; da v Šoštanju spet prirejajo slovenske gledališke predstave; da v Šoštanju obstaja obrtna kreditna zadruga; da je bil kaplan Ivan Videčnik prestavljen iz Vitanja v Šoštanj; da ima trg Šoštanj 'preveč denarja', ker je sklenil pokloniti nemškemu Schulvereinu 1000 K; v imeniku abiturijentov državne realne gimnazije v Celju je naveden Fortunat Turk (kot 'zrel z odliko'); Južno-štajerska hranilnica je ponujala občini in korporacijam okraja Šoštanj izposojilo za 5 % obresti, napovedan je bil ljudski shod Jugoslovenske demokratične stranke (da se ljudstvu pojasni pravice in dolžnosti napram Jugoslovanski državi); za 'Vincencijev dom' je Klementina Zorzut zbrala 50 K; Rajšterjeva Tvorica kanditov in slaščic je oglašala, da – trgovci pozor!!! – pošilja po pošti vzorce svojih sladkornih izdelkov (dropsa, karamel, medenih kolačkov idr.); da bo v nedeljo, 3. 11., v Šoštanju narodni praznik (sprevod sokolov na konjih, trobentač, godba, pevski zbor, bandera z napisi, šolska mladina s šolsko zastavo ter malimi slovenskimi in srbskimi zastavicami, ujetniki s šopki, vsi udeleženci dobijo jugoslovanske kokarde. 'Naj se razlega do neba: Svobodna Jugoslavija! / Prihitite vsi v Šoštanj, posebno gasilska, sokolska in pevska društva'). Iz italijanskega

ujetništva se je oglašil Franc Kregelj iz Zavodnj; igrali so igro »Revček Andrejček«; dijaki in učenci iz okraja Šoštanj so lahko prosili za podporo iz Cesarja Franc Jožefa I. jubilejske ustanove ter dr. Franc Rapočeve ustanove; na prodaj je bil parni stroj (pojasnila daje Narodni svet Šoštanj po gosp. dr. Mayerju); šoštanjski učitelj Ivan Koropec je bil predsednik nastopnega učiteljskega društva; v reklamah za 'najbolj priporočljive Pfaff brzošivalne stroje (šivajo naprej in nazaj)' je šoštanjski krojač Anton Tamše zapisal, da je prav zadovoljen z njim, zelo dobro šiva in ga vsakemu priporoča – spet torej nič o kakšni razglasitvi Tavčarja ...

Prišli smo v leto konca prve svetovne vojne, ko je Tavčar postal poverjenik za prehrano v Narodni vladi SHS, prej je bil poslanec in ljubljanski župan. Pred tem letom bržčas ni bil razglašen za častnega občana Šoštanja.

No, kaj pa zdaj? Je možno, da bi bil razglašen PO letu 1921? Umril je 19. 2. 1923, častni občani se navadno razglašajo živi, preglejmo še leti 1922 in 1923 – za vsak slučaj.

1922: podružnica Konsumnega društva za Slovenijo v Šoštanju je sprejemala hranilne vloge (osebno ali po položnicah); Rajšterjeva tovarna kandit in slaščic voščič vsem cenjenim odjemalcem srečno novo leto. Poročila z dežele: Šoštanj: v dvorani gostilne Kunst je bil živahen, naravnost sijajno obiskan krasno uspeli občni zbor krajevne organizacije NSS; za revno deco Šoštanja je šolska mladina z bajko »Palčki« zbrala 4800 kron, s plesnim venčkom pa uradniki 4000 kron; za sušico je umrl šoštanjski poštar Ivan Verdnik; v šoštanjski tovarni za usnje bo izdelana krasna vprega za konje s srebrnimi okovi, dar treh okrajev (mdr. šoštanjskega), duhovnikov, učiteljev, industrialcev, veleposestnikov in trgovcev 'v znak udanosti kot poročni dar Njegovemu Vel. Kralju Aleksandru I.'; v vsakem vremenu bo medklub-ska kolesarska tekma od Ljubljane do Šoštanja (cilj pri gostilni Na skalci, popoldne tekme na aparatih ter športna družabna zabava); poštarica Mihaela Horvat je postala vodja urada pošte Šoštanj; razpis ustanove dr. Franja Rapoca je bil spet na voljo za visokošolce šoštanjskega okraja (obvezna priloga prošnj: ubožni list); 19-letna deklica je z oglašom iskala službo kot pomočnica v kuhinji; v Šoštanj naj bi prepeljali truplo Emila Peunika iz Celja; država je povišala oskrbnino v zdravilišču v Topolšici; zaročila sta se avskulant Miroslav Rebula in Anica Štorova; Šoštanj je spadal v I. pas 'napram' telefonski centrali Hrastnik; ena tretjina srbskih kmetov, ki bodo prišli v Celje, bo šla v Šoštanj, ena v Žalec, ena tretjina ostane v Celju; šoštanjski odbor S.S.J. je sklenil prispevati 300 K v fond za 'odpomoč gladujočim Rusom'; podružnica Konsumnega društva za Slovenijo v Šoštanju je – 'pridna kot pomladanska čebela' – nabrala 110.000 K hranilnih vlog; Šoštanj je po uredbi o podelitvi zemlje na oblasti spadal v Slovenjgraški srez, v okraju Šoštanj je bilo 14.500 prebivalcev; poverjenica Slovenske šolske matice v Šoštanju je bila učiteljica Cilka Trobejeva, članov je bilo 20; v cerkveni hiši je bil napovedan občni zbor podružnice Kmetijske družbe za Slovenijo – nič o razglasitvi Tavčarja

1923: ustanovni občni zbor 'Orjune' za Šaleško dolino s sedežem v Šoštanju pri Rajšterju; slavnostno razvitje praporja Orjune in obisk groba borcev, padlih za Jugoslavijo, promena koncert vojaške godbe na trgu; proslava kraljevega rojstnega dne v dvorani hotela Kunst (mdr. s 'proizvajanjem raznih narodnih pesmi'); Šoštanj: 'Nikdar več ne boste prepevali po Šoštanju mirnih ljudi in streljali na nje skozi okna'; na okrožnem zletu Delavskih telovadnih enot v Hrastniku so nastopali tudi člani, članice in naraščaj iz Šoštanja; o fantovski zabavi na domu; v Šoštanju je bila izpostava Konsumnega društva; pogreb Frana Rajšterja s spredom Sokolov iz devetih krajev, pevci, gasilci, govor notarja župana Marinčka o zaslugah pokojnega za Šoštanj (šole, društva, Sokolski dom – isto besedilo v treh časopisih); sodni okraj Šoštanj je spadal v slovenjgraški volilni okraj za narodne poslance; bratje Sokoli, služeči v Osijeku, so zaleli vesele in zabavne velikonočne praznike bratom in sestram sokolskih društev

Šoštanj, Mozirje in Velenje; Sl. Per iz Šoštanja je bil med slovenskimi fanti 11. pešpolka, I. čete, 8. bataljona iz Šibenika, ki so poslali »nebroj pozdravov vsem bralcem 'Jutra' in prijateljem in znancem«; J. Kozlevčar iz Šoštanja je prodajal lepe hrastove hlode, ne večje od 20 cm in 4 m; najboljši rezultat za Kolesarski klub Šoštanj sta na progi Šoštanj–Celje dosegla Fr. Schelblauer in Josip Destovnik; umrl je Franc Štor; da je težko telefonirati iz Šoštanja v Zagreb, ker je tam samo en železen vod in ni želje po napredku; da so razmere pri nas 'jako čudne', ker šoštanjski župan 'v kalnem ribari' ('nobenega nasveta ne vpošteva in občinski odborniki ne smejo nič govoriti pri sejah. Pretepanje je na dnevnem redu /.../) – in demanti g. podžupana, da je ta članek 'povsem netočen', župan opravlja brezplačno svojo častno službo natančno in vestno, upošteva pri sejah vsak nasvet občinskih odbornikov ...; ustanovil se je SK Šoštanj; nogometaši Šoštanja so na igrišču pri 'Skalni kleti' v Celju premagali Trbovlje s 4:3 (zmaga

Šoštanja ni popolnoma upravičena, neodločen rezultat bi bolje odgovarjal poteku igre); kot tuj državljan se je za S[portni], K[lub]. Šoštanj predal JNS v verifikacijo Jakob Spira, pravico do nastopa je imelo 12 članov tega kluba; za donacijo župana notarja Marinčka, 'ki je znan prijatelj revežev', je meščanska šola kupila knjige za revne učence; zborovanje JDS; prejemi šoštanjske podružnice Jugoslovenske matice so bili 50 Din; z gradnjo mogočnega Sokolskega doma napreduje moralna zavest šoštanjskega slovenstva – 'to bo tabor, ob katerem se bo razbil bes šoštanjske nemškutarije: Kdor ni z nami, je proti nam! Pred vrati je dan obračuna.'; Pri Cerovšku je na družabni večer Jugoslovenske

Marckhl

Najden »nov« častni občan Šoštanja: nemško-nacionalni politik Richard Marckhl!

Potem ko sta bila nedavno kot častna občana Šoštanja »najdena« baron Haerbler z Gutenbüchla in Ivan Tavčar, se vrsta nadaljuje z Richardom Marckhlom.

Richard Marckhl je deloval v času dr. Karla Verstovška (1871–1923), s katerim se je tudi ostro javno besedno spopadal (med aplavzi, odobravanjem, smehom, vzkliki 'Fuj Verstovšek' ipd. v dvorani) – prepis enega takega njunega spopada je natisnil celjski časopis Deutsche Wacht čez več kot pol naslovnice (27. marec 1912). Dr. Verstovška je za častnega občana razglasilo Velenje (1913), Marckhla pa Šoštanj (1912). Naključje?

O življenju in delu Richarda Marckhla je Janez Cvirn povzel: »Richard Marckhl (10. 5. 1861 – Dunaj, 27. 4. 1945), doktor prava [po podatkih avstrijskega parlamenta absolut pravja], politik. Otroštvo je preživel na Ptuj, po končani gimnaziji v Mariboru pa je študiral pravo v Gradcu. Po končanem študiju je bil praktikant na sodišču v Mariboru, potem pa je nekaj časa delal v Slovenski Bistrici in na okrožnem sodišču v Celju. Na prvih državnozbornih volitvah na podlagi splošne in enake volilne pravice je kandidiral v celjskem (mestnem) volilnem okraju in na volitvah

matice in družbe sv. Cirila in Metoda govoril predsednik obeh podružnic notar Marinček; razpisano je bilo učiteljsko mesto v Šoštanju; na vseh vogalih ob glavnih cestah, v gostilnah po mestu in po deželi so plakati NSS za volitve; o sleparskih beračih in beračicah, ki se klatijo tudi po šoštanjskem okraju v obilnem številu; točno in popolno poročilo o izidu volitev so morali iz Šoštanja zaupniki SLS sporočiti na telefon Gospodarske banke št. 311 v Mariboru; mesečnik Bogoljub je pozival k spominu na umrlo Marijo Hudej iz Šoštanja; občni zbor šoštanjske čebelarke podružnice; med slovenskimi fanti 11. pešpolka Kara-Džordža v Splitu, Dalmacija, je bil Anton Žagar iz Šoštanja; začasno se je zaprla pomožna pošta v Družmirju; med 'osnivači' 'Povlaščenog brodarstvoskega društva Srba, Hrvata i Slovenaca' je bil 'Franjo Vošnjak, veleindustrija-lac, Šoštanj'; na zboru usnjarskih in čevljarskih korporacij v Centrali industrijskih korporacij v Beogradu je 'tvrdko Fran Woschnagg in sinovi (Šoštanj) zastopal Fran Woschnagg'; šoštanjska trgovca Pukl in Verce sta z oglašom iskala 'kupovalce' pisalnih strojev 'vsled neke informacije glede oddaje velike delavnice in lokala v Ljubljani; Matija Marinček je daroval 100 Din družbi sv. Cirila in Metoda, šoštanjska podružnica pa 754 Din in potem še 250 Din; Obrtno nadaljevalna šola v Celju je imela za praznik izlet javništva z učiteljstvom v Šoštanj in Velenje; Kolesarski klub 'Ilirija' je priredil športno veselico z dirko v Šoštanju (veliko pozornost so vzbudili Ilirijani iz Ljubljane, kateri so kot izletniki privozili v Šoštanj na kvadrupletu, klub slabi progi in večkratnim defektom. Ob grmenju

Richard Marckhl, © Parlament

tudi zmagal. V državnem zboru se je pridružil junija 1907 ustanovljenemu Nemškonacionalnemu združenju. Tudi na državnozbornih volitvah leta 1911 je bil izvoljen v državni zbor in v njem ostal do razpada dvojne monarhije. Kot državnozborni poslanec je zlasti napadal »veleizdajalsko« (jugo) slovansko politiko slovenskih strank in si prizadeval za obrambo nemškega posestnega stanja na Spodnjem Štajerskem. Bil je častni meščan občini Celje, Marenberg, ŠOŠTANJ, Slovenska Bistrica in Sobotna. Po razpadu Avstro-Ogrske je bil kot državni sekretar za upravne zadeve član začasne

topičev in ob zvokih velenjske rudarske godbe na cilju so sprejeli vrli šoštanjski športniki svoje goste.) Napovedan je bil zlet Savinsko-Saleškega sokolskega okrožja; Karol Pečovnik je izstopil iz tvrdke Josip Rajšter & Comp.; Šoštanj je Jugoslovenski matici prispeval 1489.25 Din; sokolsko gimnastično tekmo ženskega naraščaja je vodila Ela Horvatova iz Šoštanja, nastopalo je več šoštanjskank kot 'poedinke'; v Dopolnila k seznamu industrijskih in večjih obrtnih podjetij v okraju Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani so bili iz Šoštanja vpisani: Pukl in Verce, družba z.o.o. (apnenice), Kemična tovarna d.d. (klej), Hofer Adolf, izdelovanje štedilnikov (kovinska industrija), Hauke & Stroinigg (sodi), Rajšter, Josip, tvornica čokolade, bonbonov in slaščic (pecivo fino (keksi)), Državni premogovnik, Velenje pri Šoštanju (premogovniki), Dra-kkler Josip, Velenje pri Šoštanju (bauksit). No, pa si zelo globoko oddahnimo, ko smo nagrmadili tako velikanski kup tegale šoštanjskega drobiža. Ki nam kaže vsaj, da razglasitve Tavčarja za častnega občana Šoštanja ni ravno obešal na veliki zvon (= objavjal v vseh časopisih z mastnimi naslovi). Bo treba podatek preveriti kako drugače, kje drugje.

Reference

https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Tav%C4%8Dar
https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Tav%C4%8Dar#/media/Slika:Ivan_Tav%C4%8Dar.jpg
<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi686990/>
https://dijaski.net/gradivo/slo_rfk_tavcar_ivan_01
<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Cernuta-Tina.PDF>, str. 9.
<http://www.gorenskiglas.si/article/20170902/C/170909959/1039/ivan-tavcar-kot-oce-slovenskega-naroda->
<http://www.saleskibibliografskileksikon.si/index.php?action=ho-noredCitizens&tag=2>

ROK POLES

vlade prve avstrijske republike. Po normalizaciji političnih razmer se je umaknil iz političnega življenja in se vrnil v pravosodje. Pred upokojitvijo je bil nekaj časa predsednik senata najvišjega sodnega dvora na Dunaju.«

Reference

Leto VII V Celju, dne 28. novembra 1912 Št. 48.
NARODNI LIST
 Slovenjgraški okraj.
 Iz Šoštanja poročajo, da je tamošnji nemškutarski mestni občinski odbor imenoval drž. posl. Marckhla za častnega občana. Poslanci, ki štitiijo ljudi kakor je bil Sellye, se že sp'lača tako odlikovati.

Časopisna notica, da je šoštanjski 'nemškutarski mestni občinski odbor' imenoval Marckhla za častnega občana.

Janez Cvirn: Trdnjavski trikotnik, Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914). Založba Obzorja, Maribor, 1997, str. 364, dostopno na: http://www.sistory.si/cdn/publikacije/1-1000/981/Trdnjavski_trikotnik.pdf. Cvirn povzema: Ulrike Mellwa, Die steirischen Abgeordneten im österreichischen Reichsrat 1907–1918, rkp. dis., Graz 1964, str. 36–37. Foto https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_01072/2100061_500.shtml?backurl=https%3A%2F%2Fwww.parlament.gv.at%2FWWER%2FPAD_01072%2F2Findex.shtml Iz Šoštanja. V: Narodni list, Celje, 28. 11. 1912, str. 3.

Mladost v mojem kraju

Mladost v mojem kraju ... pred davnimi časi

V torek, 10. decembra, je v Mestni knjižnici Šoštanj potekala zaključna prireditev, razglasitev nagradencev literarnega natečaja in odprtje razstave »Mladost v mojem kraju ... pred davnimi časi«. Z dogodkom smo se spomnili tudi obletnice rojstva Karla Destovnika – Kajuha, ki je 13. decembra.

Mladost je v spominih in trenutkih. S to mislijo je Mestna knjižnica Šoštanj v sodelovanju z Vilo Mayer z literarnim natečajem k ustvarjanju

povabila učence Osnovne šole Karla Destovnika – Kajuha Šoštanj. Iskali smo zgodbe in spomine na mladost pred 50, 60 ali več leti.

Natečaj je bil razpisan v treh starostnih skupinah, odzvali so se učenci od 4. do 9. razreda. Prejeli smo kar 37 literarnih del. Prebrala in ocenila jih je tričlanska komisija, ki je izbrala tri prva mesta v treh starostnih skupinah in najboljša literarno delo, literarni presežek, ki smo ga poimenovali »Literarne stopinje«.

Priznanje v starostni skupini 4. in 5. razred za delo z naslovom Mladost moje stare mame, mamice in babice je prejela **Maja Kedačič**.

Priznanje v starostni skupini 6. in 7. razred za delo z naslovom Babičino življenje v otroštvu je prejel **Tim Stropnik**.

Priznanje v starostni skupini 8. in 9. razred za delo z naslovom Otroštvo in mladost mojega dedija

MARJETKA BLATNIK

je prejel **Rok Marinšek**.

Priznanje za najboljša literarno delo v literarnem natečaju Mladost v mojem kraju ... pred davnimi časi »Literarne stopinje« je prejela **Amra Huremović** za delo z naslovom Čas nepoznan, tako blizu, a tako daleč stran. Iskrene čestitke!

V programu so z mislimi o knjigi in branju sodelovali tudi učenci interesne dejavnosti »Na odru«. Hvala vsem, da ste bili del naših spominov.

Vsa nagrajena dela bodo objavljena v Listu, reviji za kulturna vprašanja občine Šoštanj in širše. Pojasnilo: Na dogodku bi morala nagrade najboljšim podeliti Kaya Solo, vendar se prireditve ni udeležila.

Čas nepoznan, tako blizu, a tako daleč stran

S Petrom sem v majhni sobici hiše, kjer je živela prababica, mama Trezi. Sedim na rdečem stolu, ki ga je sam restavriral ... najraje sedim na tem stolu. »Peter, mi poveš, kako si ti živel včasih? Kakšno prigodo, ki te je kaj naučila?« vprašam. Peter ne odgovori, zazre se nekam, meni čez ramo in začne: »Ko sem bil še otrok, smo živeli v gasilskem domu v Gaberkah, ate, mama in Drago. Veliko smo bili zunaj in se igrali različne igre, včasih pa tudi kakšno ušpičili. Imeli smo psa Luksa, s katerim smo jaz in ostali desetletni »pobi« tekli okrog po Gaberkah in se z njim igrali.

Enkrat pa je enemu izmed fantov na pamet padla še ena »lumparija«. Predlagal je, da bi Luksu na rep nalili bencin. Seveda psa to boli, ampak smo to vseeno storili ... Ko smo našli bencin, smo se vsi zbrali skupaj in se z bencinom spravili na rep nesrečnega psa. Ubogi Luks je od bolečine zajokal in zbežal. Stekel je točno na vrt, na katerem je bila mama. Joj, kako je bila jezna in razočarana, ko smo se po dnevu odlašanja končno vrnili domov. Seveda je bila najbolj razočarana nad menoj, imela je prav, zaslužil sem si vso jezo, ki jo je iztrela nad mano, kaj sem pa mislil, ko sem se strinjal s takim mučenjem. Ni mi dalo miru ... ni mi dalo miru to, da je bila mama tako jezna name, ni mi dalo miru, da je bil pes v takšnih bolečinah. In sem jokal, ja, jokal sem.

Ko bi moral biti v postelji, sem tiho odšel do oreha za gasilnim domom. Previdno sem splezal nanj in se spretno oprijemal za veje. Usedel sem se na eno, si zakril obraz in spet zajokal. Nenadoma sem zaslišal rahel šum, potem pa tiho zavijanje ... Bil je Luks, prišel je jokati z menoj. Tako sva tisto noč pre jokala družno, jaz in moj pes.«

Nekaj časa je vse tiho, Peter skomigne in se široko nasmehne. »H-hvala,« tiho zamoljam, »to pa je res prigoda, grem vprašat še Vero, bom videla, kaj mi bo ona povedala,« še dodam. Peter me vpraša, če potrebujem še kaj, rečem, da ne, in grem. V veži se še obrnem in zakličem: »Adijo ...« »Adijo, Amra,« še slišim močan glas, preden zaprem vrata za seboj.

Vstopim v drugi del rožnate hiše. Iz predala vzamem copate, se obujem in stopim v toplo kuhinjo k mami Veri. Pozdravim jo in jo prosim, naj mi pove kaj o svojem otroštvu. Usedem se za okroglo mizo na sredi kuhinje in Vera začne: »Ko sem bila še otrok, je bila moja najljubša stvar branje na topli krušni peči, medtem ko sem zobala suhe bučnice.« Zdaj se neha vrteti med lonci in posodami in se usede za mizo nasproti mene ter nadaljuje: »Tale dogodek se mi je res vtisnil v spomin. Veš, včasih smo imeli doma lojtrni voz, za prevoz pridelkov kot na primer seno, krompir, jabolka in drva ... En dan smo za igro vzeli voz moji sestri, Marinka in Vida, bratranec Branko in jaz. Vlekli smo ga vsi skupaj po cesti navzgor, do sosede Danice in se z njim peljali nazaj dol. Voz je šel precej hitro in na eni od teh voženj je Vida padla z voza. Obležala je na tleh, vsa kolesa na vozu pa so zapeljala čeznjo. Vse to se je dogajalo medtem, ko se je ate Franc peljal domov s kolesom iz službe.

Našel nas je vse objokane in prestrašene. Za kazen, ker je taka vožnja nevarna, nas je poslal klečati na grob pesek iz potoka Velunja. Tudi Vida je morala klečati z nami, čeprav jo je vse bolelo ... Tako, prigoda ... Kaj naj še rečem, to je to.« »V redu, hvala,« se še zahvalim in obsedim, razmišljam o tem, kako bi jaz živela v tistem obdobju ... če bi tekala po Gaberkah z Luksom in se vozila z lojtrnikom po makadamski cesti v velunjskem grabnu ... razmišljam o nekem času, ki ga ne poznam, ki je tako blizu, a tako daleč stran.

Amra Huremović, 9. a, OŠ KDK Šoštanj

Foto arhiv Mestne knjižnice Šoštanj

Otroštvo in mladost mojega dedija

Včasih ni bilo mobilnikov in računalnikov. Zato sta bila otroštvo in mladost preživeta bolj kakovostno, saj so se vrstniki veliko pogovarjali, družili in izmenjavali izkušnje.

Moj dedi in njegovi vrstniki so otroštvo in mladost preživljali v Topolšici. Ker ni bilo trgovskih in igralnih centrov, so si sami izmišljali igre, da so preživeli popoldneve in vikende. Največkrat pa so se lovili, skrivali, igrali nogomet, odbojko, med dvema ognjema ali pa so se vozili s kolesom, če ga je kdo imel. V deževnih ali zimskih dneh so se zbrali pri enem od vrstnikov in tam počeli, kar jim je bilo omogočeno. Če so bili na kakšni kmetiji, so pomagali ličkati koruzo ali so sodelovali pri lažjih opravilih. Najraje so se lovili po kozolcu in se skrivali. Ko so odhajali domov, so se dogovorili, kje se bodo naslednji dan srečali in ob kateri uri. Vedno so bili točni, čeprav niso imeli mobilnih telefonov.

V poletnem času so se zbirali za termami Vrelec. Ta prostor se je imenoval Perišče, ker so tam včasih žene prale perilo. Tam so se družili, zabavali in kopali. Veliko časa so preživeli tudi na igrišču pred šolo in na prostem, kjer so sedaj terme Zala. Čas jim je prehitro mineval. V mladosti so odkrivali bližnjo okolico in gozdove. Med raziskovanjem so naleteli na ostanke vojaške opreme iz 2. svetovne vojne. To so bili posebni dogodki, ko so v družbi starejših spoznavali, kaj je ta stvar bila in za kaj se je uporabljala.

Ko so začeli obiskovati osnovno šolo v Šoštanju in so postajali starejši, so se pričeli družiti z vrstniki iz Šoštanja, še posebej na bazenu. Veliko jih je obiskovalo tabornike in glasbeno šolo, ostali pa so hodili na odbojko ali nogomet.

Razlika med otroštvom in mladostjo včasih in danes ima dobre in slabe strani. Včasih je bilo pomanjkanje, vendar čas za soljudi, sedaj pa nam je tehnologija odvzela druženje.

Dedi je dejal, da imajo zato starejši spomine, mlajši pa imamo prazne baterije.

Rok Marinšek, 9. b, OŠ KDK Šoštanj

Babičino življenje v otroštvu

Je moja babica res živela tako? Ko poslušam njene besede, si težko predstavljam svet, v katerem je živela.

Živeti brez pametnega telefona. Je to sploh mogoče? Po njenem mnenju, so se takratni otroci zelo zabavali ob igranju družabnih iger za mizo in različnih gibalnih iger kjerkoli v naravi. Nekaj teh iger me je tudi naučila in včasih se jih skupaj igrava.

V šolo so hodili peš in se pozno zvečer vračali domov, saj je bila šola celodnevna. Si predstavljate celodnevni pouk? Groza, če mene vprašate. Bil sem kar zavisten, ko mi je povedala za samo en zvezek.

Moja babica je živela na kmetiji, zato je dostikrat pomagala pri kmečkih opravilih. Ker niso imeli kmetijske mehanizacije, so jim dostikrat pri delu pomagale živali, konji in biki. Še vedno pa je bilo največ dela opravljenega z lastnimi rokami. Zato se ne čudim, dajo bolj roke, ramena in križ. Pravi, da je bila najbolj žalostna takrat, ko je narava uničila težko prigarano pridelek.

V trgovino so odhajali največ enkrat na mesec in takrat kupili osnovna živila za več kot mesec dni. Kako čudno? Moja mama je vsak dan v trgovini. Slaščice in priboljške je jedla nekajkrat na leto. Po navadi jih je spekla njena mama kar doma.

Igrah ni imela veliko, pravzaprav se ni imela časa igrati z njimi, saj je bilo delo na prvem mestu. Igrače so bile narejene iz lesa ali blaga.

Kljub temu da pravi, da je bila pridna, pa jo je včasih doletela tudi kazen. Največkrat je dobila zausnico ali udarec s šibo po zadnji plati. Še sreča, da danes tega ni več. Imam občutek, da bi me velikokrat bolela rit.

Pogosto se vprašam, kako je babica preživela oz. pretrpela takšno trdo delo in garanje na kmetiji. Marsikdo ne bi naredil toliko kot moja babica.

Tim Stropnik, 6. a, OŠ KDK Šoštanj

Mladost moje stare mame, mamice in babice

Moja stara mama ni imela takšne mladosti, kot jo imam jaz, saj je živela v starih časih.

Bila je ena izmed enajstih otrok v družini. Ker je bila zelo suhcena, ji ni bilo treba opravljati preveč težkih del. Čuvala pa je svoje mlajše bratce in sestrice. Povedala mi je, da je imela za igro zelo malo časa. Tudi igrači niso imeli. Ob treh zjutraj je morala odgnati živino na pašo. Tudi na polju je pomagala pri delu.

V šolo je hodila uro in pol peš. Potem pa še nazaj domov. Ni bilo tako kot danes, ko imamo na razpolago avtomobile in avtobuse.

Doma so pridelali vse, kar so potrebovali. Kupili so le sol in sladkor.

Rada se spominja, kako so sejali doma lan, iz katerega so potem izdelovali blago za oblačila. Ko je lan zrasel, so ga poželi, razgrnili po travi in potem posušili. Ko je bil dovolj suh, so ga ženske s posebno napravo – trlico mehčale. Pozimi so na kolovratu predli niti, iz katerih so kasneje na statvah ženske tkale blago. Iz blaga so izdelovale spodnje perilo, posteljnino, brisače.

Moja babica ni imela lahkega življenja, a je bila vseeno vedno dobre volje. Ves čas je pela, zato so ji rekli Grmškov slavček.

Tudi moja mama je svojo mladost preživljala drugače kot jaz.

Povedala mi je, da so imeli igrače, ki so bile narejene doma. Naredili so jih starši ali pa otroci sami. Z bratom sta rada pekla potičke in kuhala juhe iz vode in zemlje. Seveda sta »kuhane« stvari tudi poskusila. Ni bilo okusno. V gozdu sta našla srobotovino, ki sta jo uporabila za gugalnico. Mlajši brat je doma naredil lesen avtomobilček, s katerim so se potem hoteli vsi voziti.

Oče jim je naredil lesene puške, s katerimi so se igrali »indijance in kavbojce«.

Moja babica je imela v svoji mladosti zelo malo prostega časa, saj je morala doma pomagati pri domačih opravilih. Kadar pa je le uspela najti čas, so se otroci zbrali in se preizkušali v spretnosti plezanja po drevju. Igrači niso nikoli kupili. Za igrače so uporabili vse, kar je bilo uporabnega med odpadnimi stvarmi. Največkrat so uporabili les.

Babica je z drugimi otroki pasla ovce. Med pašo so radi pekli kostanj, ki so ga napikali na kovinske žice. Če pa je bilo vroče, so se kopali kar v bližnji mlaki. To so bili lepi trenutki in rada se jih spominja.

Iz šole je morala vedno hiteti zaradi dela doma. Domačih nalog skoraj ni uspela narediti, pogosto jih je delala zvečer ob sveči, ko so starši že spali.

Ne znam si predstavljati mladosti v preteklosti, saj je meni danes veliko lažje in lepše.

Maja Kedačič, 5. c, OŠ KDK Šoštanj

Življenje piše zgodbe

Življenje kot ...

Konec vojne v Šoštanj

»V Šoštanj ni bilo nobene partizanske brigade ali kakšne formacije, ko je bil konec, nobenega partizana. Z Marijo Pocajt sva šli tja, kjer je sedaj naselje Pohrastnik. Tam so stali nemški oficirji, kar k njim sva se postavili in gledali, kako prihajajo trume Nemcev iz Penka. Takoj so se brez besed razorožili. Na Pohrastniku so bile gore papirja in orožja, vse je bilo križem odmetano, poljska kuhinja je bila kar v vodi. Potem zagledamo, da prihajajo ustaši, na kapah so imeli poseben znak. Nemški oficirji so jim govorili, da naj predajo orožje, a niso hoteli. Šli so dalje, oboroženi. Pri Hudi luknji so jih čakali partizani. Vse so pobili, Paka je tekla krvava.«

Naslednji dan so prišli partizani v Šoštanj, ne ve, katera brigada je bila, domačini so plesali z njimi na trgu. Partizani so bili umazani, nekateri so imeli uši, smrdeli so, »grozno je bilo«. Mama jo je, ko je prišla domov, takoj »nagnala« umit in preobleč. Še to se spomni, da so se Bukovinci, ki so stanovali v Volkovi hiši, to je bilo blizu nekdanjega gasilskega doma, takoj ko je bilo konec vojne, odpeljali s šoštanjskim gasilskim avtom do meje z Avstrijo. Bajje so jih partizani, ki so imeli zasedo v Hudi luknji, spustili skozenjo, ker niso bili oboroženi. Z njimi so odšli tudi nekateri »zavedni« Šoštanjčani, s sabo so vzeli samo obleko in hrano za en dan.

Njej je šef zaupal ključke in ji naročil, da naj pove, da od Lenartovih ni vzela ničesar. Tudi svoje premoženje je moral pustiti, zato ji je rekel, naj si kaj vzame, ker ji ne more dati zadnje plače. Vzela je jogi in lučko (še vedno jo ima), a neverjetno, kako so bili ljudje po eni strani dobri, po drugi pa so »vohunili« drug za drugim. Ko so prišli partizani v Šoštanj, so vedeli, kaj je dobila od svojega šefa,

in prišli to iskat. Ko jim je povedala, da je bilo to namesto plače in da ni od Lenartov, so jo pustili.

Čas po vojni – odhod iz Šoštanja

Milka se je izučila tik pred koncem vojne, v februarju. Morala bi delati pri Lenartu, a je zaradi določenih stvari, ki so jo pri šefu motile, iskala drugo delo. Našla ga je kar prek oglasa v časopisu. »Za prvega novembra je bilo, usedla sem se na vlak in odpeljala v Ljubljano Polje.« Tam je bil moški in ženski salon in takoj so jo vzeli. Od leta 1947 dalje je bila zdoma, čeprav ji je mama, ko je tako samovoljno odšla, rekla: »Saj boš kmalu prišla nazaj.« V Šoštanju se je takrat veliko družilo, ustvarjalo, tudi plesne vaje so imeli. V domu Partizan, bivšem Sokolskem domu. Silvo Tamše je igral na harmoniko, Milka je zelo rada plesala, a nekateri plesalci so bili strašno štorasti. Izbrala si je enega plesalca, pek je bil, s katerim je rada plesala. Na koncu so povabili starše na »plesni valček«.

Tudi v Ljubljani se je dobro ujela, kot mlado in lepo dekle je imela kar nekaj snubcev. Pri novem šefu se je dobro počutila. Nek policaj jo je hotel takoj poročiti, a se je na koncu ogrela za Justina Žabkarja. Njen mož je bil bolničar in izučen trgovec, poročila sta se januarja leta 1949. To je bil čas pomanjkanja vsega, najbolj pa obleke, obutve, tudi hrana je bila na karte. Milka je želela ostati v Ljubljani, mož pa je iskal priložnost v Novem mestu. Nekaj časa sta bila ločena, ona je ostala v Ljubljani, mož pa je že delal v bolnici v Novem mestu in iskal stanovanje za njiju. Deset let sta ostala tam, iz bornega stanovanja brez elektrike, kamor sta se v začetku vselila, sta prišla do stanovanja v bloku. Milka je tudi v Novem mestu delala kot frizerka, družina se je povečala, najprej je rodila hčer Belinda leta 1952, nato sina Sama leta 1955. »V Novem mestu sem imela fajnega šefa,« delala je v frizerskem salonu.

MILOJKA B. KOMPREJ

2. del

Vrnitev v domače kraje – življenje v Topolšici

Medtem pa je ata na vsak način želel, da prideta v Šoštanj. Iskal je stanovanje zanj in ga našel v Topolšici, kjer so se gradili bloki. Ata je bil zelo iznajdljiv. V Topolšico je prišla leta 1960, stanovanja sploh ni videla, mož ga je izbral. V njem živi še danes. Mož je delal v bolnici in nato v trgovini, ki je bila v Slomškovem domu pri cerkvi sv. Mihaela. Grenak je spomin na to, da je bil obdolžen kraje. K sreči je priča videla, kdo dejansko vozi »robo« ponoči iz skladišča. Pri predaji trgovine gospodu Žabkarju se niso izročili vsi ključki in to je izkoristil bivši zaposleni. Manjka ni bilo treba kriti, a šola je bila draga.

Ljudmila je v Topolšici aktivno živelja. Želela je znova delati kot frizerka, a so jo pregovorili, da je prevzela »kantino«. To je bil nekakšen kiosk, blizu perišča, ki je imel skoraj vse, od hrane, pijače do časopisov in kino vstopnic. Za štiri leta je prevzela to delo, delala skoraj cele dneve, samo za božič in novo leto je bila prosta. Takrat so imeli bolniki Smrečne izhod in se je vse gnetlo v kantini. »Ker so bila vrata nenehno odprta, se ni splačalo kuriti, zato sem bila celo zimo na mrzlem,« pove. Pa še kadilo se je notri in Stane Zager je vsako jutro prišel, da sta si naredila zalogo za tisti dan. Ker je prodajala tudi kino karte, dela ni nikoli zmanjkalo. »Vsak teden so bile predstave, ob 16.00 za bolnike, zvečer pa za ostale.« Pove tudi, kako ji je v bolnici leta 1964 umiral ata in kako še sedaj ne more pozabiti zadnjega žalostnega obiska pri njem. Umril je v prepričanju, da mu je bolje in da bo lahko šel domov. Mama, ki je ostala sama, je med prvimi prodala hišo Premogovniku Velenje (malo po letu 1970). »Kaj pa je pravzaprav mogla.« Mama je bila prva oskrbovanka doma za starostnike v Velenju, njena soba je imela številko 1. Deset let je bila tam, žal je trpela, odrezali so ji obe nogi.

Življenje jo je vedno preizkušalo

Gospod in gospa Žabkar sta gradila vikend pri Grmadniku v Skornem, na tako imenovanem »špičastem vrhu«. Beseda nanese na gradnjo in na nesrečo, ki jo je tam doletela. Stopila je mimo in padla čez strop na tla. »Tri mesece sem bila v gipsu, lahko bi se ubila.« Mož je malo po svoje gradil vikend, previsok se je zdel gospe Milki in tudi na sploh je bilo malo časa za uživanje v sicer lepem okolju tam gori na vrhu. Ko je mož nesrečno umrl, je vikend prodala in denar razdelila otrokom. Spomini na možev konec jo še vedno žalostijo. Sedem let je skrbel za nj. »Sedem let sem imela bolnega doma. Leta 1993 je padel v bifeju na hrbet, bajje se je vse streslo. Prinesli so mi ga domov. Poklicala sem dr. Bogdana Meniha, ta ga je spravil v bolnico, a ga žal niso spravili k sebi.« Dali so ga domov, bilo je veliko slabih trenutkov. Umril je v bolnici po operaciji kolka zaradi nepravilnega ravnanja pri transfuziji. Zdaj živi sama že dvajset let.

Prva samopostrežna trgovina v Šaleški dolini

Na moža ima veliko spominov tudi iz skupnega dela, oziroma kot pravi prve samopostrežne trgovine v Šaleški dolini. V nekdanjem bolnišničnem oddelku Zora (zdaj ga ni več, ker je tam hotelski kompleks) so leta 1965 pripravili prostore za trgovino, ki so jo prevzele Koloniale Maribor. Gospod Drago Meh iz bolnišnice je zaposlitev ponudil zakoncema Žabkar. Bife bi vodila Milka, trgovino Justin. »Rekla sem možu, da naju bodo zaprli!« pravi, kajti bila sta sama v veliki trgovini. Nekateri ljudje so samopostrežbo vzeli dobesedno. Mož, ki je stal za blagajno, ni mogel kontrolirati cele trgovine. Velikokrat sta koga zasačila pri kraji, še večkrat pa ne. Milka je izgubo pokrila s kuhanjem kave (ki se jo je takrat težje dobilo) in čaja. Ničesar od zasluženega ni vzela, vse je popisala in dala na kup. Nikoli nista imela manjka v trgovini. Ko sta dobila pomočnico, je bilo malo lažje. Leta 1983 se je trgovina zaprla. Takrat je šla v pokoj. Samo trideset delovnih let je imela, čeprav je delala, odkar se zaveda. Tudi v Novem mestu, kjer je delala v frizerskem salonu, je bilo samo honorarno delo. »Da bi terjala od bivše šefice ... Še na misel mi ni prišlo!« pove.

Včasih je bilo v Topolšici lepše

Tudi po upokojitvi je prišla za delo, kjer je bilo potrebno. Sestri Zinki je pomagala v planinskem domu na Vratih. »Vse značke, ki so se leta in leta valjale po predalih, sem prodala,« se zasmeje ob spominu, da se je izgovarjala, češ da nima drobiža. O življenju v Topolšici nekoč in danes pove, da je bila Topolšica včasih veliko bolj urejena. Ne govori o papirčkih in plastiki, tega tako ali tako skoraj ni bilo na tleh, turistično društvo je čistilo okolico, kosilo ob potoku, vzdrževalo strugo, da je bila ves čas pretočna. Okoli dvajset delavcev je čistilo park, gredice, delalo v vrtnariji. Nobene suhe veje ni bilo na tleh, drevesa so bila vzdrževana. Pokojni Justin Žabkar je učil Majdo Menih (kasneje ženo prvega šoštanjskega župana), kako se pometa, nič ni bila užaljena. »Zdaj pa je bolje, da nikomur nič ne rečeš,« pove, pa ne zaradi kakšne užaljenosti, ampak ker ima rada red.

Foto osebni arhiv

Ljudje so se med seboj poznali, si pomagali in se predvsem družili. In to jo moti, da ne glede na pozive društvu in krajevni skupnosti še vedno ni klopi ob kolesarski stezi oziroma pešpoti. Obljubljene so bile, da bi se tudi starejši lahko sprehajali in vmes spočili, tudi turisti, in ji je hudo, ker se zgražajo nad podiranjem Brede, ki je v sramoto celemu kraju. »Tudi v Bredi je bil včasih ženski bolnišnični oddelek,« je spomin še živ in da je ne bi smeli pustiti propadati sredi parka. Ravno tako ne Smrečne, ki so jo uničili nepridipravi.

Čeprav bi takoj dala mladim oblast, jo moti, da ni kolektivnega duha, da nihče noče nič narediti »sudarniško«. »Pridejo, eno uro delajo, potem mora biti pa že malica,« se spomni nekdanjih delovnih akcij po kraju, kjer je imel vsak svojo malico. V bloku, kjer živi, je samo še ena družina od prej, druga stanovanja so menjala lastnike, s tem se je izgubil tudi občutek za sobivanje. A kot rečeno, gospa Žabkar ne kaže s prstom na druge, samo ugotavlja, da se časi kljub večji blaginji niso spremenili na bolje.

Lepo se je pogovarjati z njo, se potaplja v zgodovino, vse pripoveduje z rahlim nasmehom, tudi žalostne stvari. Tako kot se rodi, zori in mineva življenje. Vsega je v njem. Življenje Ljudmile Žabkar je bogato, polno vzponov in padcev, ovir in presenečenj in še zdaj zmore vse. Šla je naprej,

tudi ko ji je umrla hči Belinda, nenadoma, polna življenja in načrtov. Kako je to prenesla, ve samo ona. Ne govori preveč o tem, ne odpira še nezacelejenih ran, a je polna ljubezni, ki je ostala, ko je njena hči odšla. In ta ljubezen je sedaj porazdeljena na tiste, ki so ostali. Na sina Sama in njegovo Ireno, na Nino, Fabijana, na Dorotejo in na Tanajo, na Tilna in zdaj na malega Timija. Kako se razveseli njihovih obiskov in mladega življenja! Še vedno je ljubezni tudi za njene prijatelje in prijateljice, sestro Olgo, brata Franca, ostale sorodnike. Ker polni življenje z ljubeznijo, ji je ta vrnjena v bogastvu lepih spominov in spoštovanju.

Gospo Ljudmilo sem obiskala večkrat. In če bi jo še nekajkrat, bi ta zapis dobival še in še. Kajti vedno znova sva kaj odkrili. Na zadnjem obisku se ji je nekoliko mudilo. Ponedeljek je bil in takrat gre kegljat in metat pikado s svojo »ekipo«. Na steni ima sliko. »Te in tega ni več,« pravi. A takšna družinja in pa kakšna TV-nadaljevanca so lepa popestritev življenja. Če ji je kdaj dolgčas? Ne bi rekla. Življenje jo je naučilo sprejemati in dajati. Od tega je treba vse skupaj samo prav razumeti in porazdeliti.

Foto Dejan Tonkli

Foto osebni arhiv

Foto osebni arhiv

Foto osebni arhiv

Kulturni paberki

Moč angelov

Do 6. januarja 2020 ste vabljeni v Mestno galerijo Šoštanj k ogledu cikla energijskih slik »Angeli« avtorice Jerice Lebar. Ob tem ste vabljeni tudi na srečanja z avtorico, ki jih pripravlja ob ponedeljkih in četrtnih od 16.00 do 17.00. Razstava »Angeli« je postavljena v čas praznikov, namenjenih ponotranjanju ljubezni in sočutja, zato so angeli, kakorkoli jih kdo pojmuje, prinašalci pomoči in moči v našem duhovnem življenju.

Avtorica pravi, da je v slikah združena simbolika njihovega delovanja, vrlin in energij. Osnova njenemu slikanju je sveta geometrija, iz katere izhaja vse na zemlji in v vesolju. V galeriji je na ogled petnajst platen, ki simbolizirajo posamezne angele in njihovo poslanstvo. Slike so unikatno delo, obogatene so z različnimi kamni, bleščicami, nastajale pa so, kot pravi avtorica, po »nareku« stvarstva. Lebarjeva je Šoštanjčanka, energijskozvočna ustvarjalca, intuitivna umetnica in tudi avtorica knjige »Draga Duša, dobrodošla na Zemlji«, izdane v letu 2016. Vodilo njenega dela je čutili in sočutno pomagati onkraj iluzij. Izvaja terapije, arhetipsko svetovanje, ukvarja se z vpogledi v energijska polja, tako nastajajo tudi osebne energijske slike. Te slike visijo v mnogih domovih in pomagajo njihovim imetnikom, pomirjajo in vlivajo

Foto Luka Ravnjak

potrebne tolažbe. Tudi prisprodnosti angelov so takšne slike in verjamemo, da so nagovorile občudovalce. V iskreni želji, da odpremo srce, se nas dotaknejo, predvsem pa si vsak poišče svojega, tistega, ki ga potrebuje ta hip. Otvoritev razstave je bila 4. decembra. V kulturnem dogodku je so-

deloval sekstet Anima Vita, sodelavca Zavoda za kulturo Šoštanj, organizatorja razstave Milojka B. Komprij in Kajetan Čop, pa sta se ustvarjalci zahvalila za njen prispevek k prazničnemu vzdušju v decembru. Predvsem k tistem, ki nas vabi na čudovito potovanje vase.

Foto Luka Ravnjak

MILOJKA B. KOMPRIJ

Hotenja

Literarni zbornik Hotenja 29 je ugledal luč sveta v decembru in tako zaokrožil celoletni trud uredništva v sestavi Dušan M. Pirc, Tatjana Vidmar, Milojka B. Komprij in Nejc Robida, ki je tekste tudi lektoriral in prispeval primeren pesniški uvodnik. V njem so zbrana dela sedemintridesetih avtorjev, veliko je proznih tekstov. Celu prevladujejo, kar je pravzaprav redkost v takšnih edicijah.

Šaleško literarno društvo Hotenja, ki deluje že od zgodnjih osemdeset let prejšnjega stoletja, se ne zapira v svoje okolje. V zborniku je veliko del avtorjev drugih literarnih društev, saj je sodelovanje med društvi v regiji in tudi izven nje zgledno. Člani društva s svojimi prispevki sodelujejo tudi izven meja Slovenije in opozarjajo nase z dobro literaturo. So tudi prejemniki najrazličnejših nagrad. Predsednik društva Dušan M. Pirc vabi mlade literate in piščice, da se jim pridružijo, lahko jih poiščejo na njihovem naslovu, ki je v Kulturnem domu Velenje pri Tatjani, ali pa jih najdejo na Facebook profilu. Na predstavitvi zbornika, ki je bila 6. decembra v

čudovitem okolju Muzeja Premogovništva Velenje, je dela avtorjev ob glasbeni spremljavi Naceta Serdinška predstavljala Vanja Kretič. Kot že nekaj let se je z obliko potrdil Tomaž Smolčnik, avtorji pa so lahko prevzeli svoj izvod

zbornika. Društvo že vrsto let skrbi za dinamiko rednega izhajanja, zato si tudi v letu 2020 obe-tajo izdajo z lepo številko 30.

MILOJKA B. KOMPRIJ

Foto Matjaž Šalej

Luka

Drago Šumnik Luka je v letošnjem letu zaključil projekt monografije Luksizem II in hkrati postavil razstavo v Galeriji Velenja Kralje. Razstavljenih je 89 njegovih del, ki so vključena tudi v monografijo, v kateri je čez dvesto reprodukcij. Na odprtju razstave, ki se ga je udeležilo izjemno veliko Lukovih prijateljev in ljubiteljev umetnosti, je avtor spregovoril o nastajanju monografije.

V njej so reprodukcije novega cikla slik, ki jih je slikal od leta 2012 dalje, ko je izšla njegova prva monografija Luksizem. Oblikoval jo je Vinko Pejovnik, monografija je prevedena v pet jezikov, pod prevajalce so se podpisali Aleksandra Marčič, Maša Brinar, Lidija Napotnik in Klavdija Krajnc, dodana vrednost so tudi članki iz različnih medijev, natisnili so jo v Eurografu. Člankov je v teh več kot tridesetih letih Lukovega ustvarjanja res veliko, o njem je pisal že tudi Viktor Kojc, nekdanji glas Šoštanja in častni občan. Avtor je pojasnil tudi naslov razstave 2089, v katerem se skriva simbolika števila razstavljenih del in čas, ko bo umetnik še bolj uveljavljen. Slike in monografija so bile ta dan tudi na prodaj s posebnim popustom, a tudi v ostalih dneh do 20. januarja 2020 je možno kupiti oboje. Glasbeni gost Jože Kastelic Kastelo je odlično zaokrožil dogodek in predstavitev avtorja v besedah mag. Milojke B. Komprij.

Ta je uporabila opis priznane likovne kritičarke Anamarije Stibilj Šajn, ki je leta 2017 ob tridesetletnici ustvarjanja in ob Lukovi 60-letnici takole zapisala o njem: »Pomembno in pohvale vredno je dejstvo, da je njegov nemirni kreativni duh še vedno poln sveže energije in izzivov, da se neutrudno odkriva privlačnost in živost slikarstva ter vstopa v sfere novih in novih izraznih možnosti. Da, Luka je slikar, ki živi in izživi

ustvarjalni trenutek in to v svojem slogu. Zanj je umetnost življenje in življenje umetnost.«

Drago Šumnik Luka je imel prvo razstavo leta 1987, začel je kot samouk, a je svoje poslanstvo z leti izpopolnjeval na delavnicah in v šoli, kjer je pridobil naziv slikar. Tudi sedaj pošteno priznava, da ga je za slikanje navdušil njegov brat Miroslav. Razstavlja doma in v tujini. Je reden gost najstarejšega ex-tempora v Evropi, v Piranu, kjer je že v preteklih letih opozoril nase, letos pa je prejel prestižno nagrado častno priznanje občinstva za sliko »Slovenski rojalisti«, ki je bila izbrana med več kot 200 slikami. Prejel je tudi druga priznanja, med drugimi plaketo Občine Šoštanj. Drago Šumnik je tudi odlični šahist, smučar, velikokrat se poda na potep z motorjem s svojo življenjsko sopotnico Branko,

ki mu trdno stoji ob strani. Tudi družina mu stoji ob strani, vez med brati in sestrami je v tej družini lep vzgled.

Veliko časa preživi v svojem ateljeju v Šoštanju, raziskuje, ustvarja, nenehno preizkuša kaj novega. Že osem let vzorno vodi galerijo Velenja, v njej se predstavljajo najrazličnejši avtorji. Njegove slike lahko vidimo v lokalnih, različnih ustanovah, poslovnih centrih in kdor ga spremlja skozi ta čas, najbolje ve, kako vedno prese- neča z inovativnostjo. Skozi ves čas, naj si gre za realizem, slike na steklo, sakralno umetnost ali abstrakcijo, mu je skupen živahen kolorit, ki tudi nakazuje njegovo osebnost, ki je vedno v pripravljenosti na nove izkušnje.

MILOJKA B. KOMPRIJ

Foto osebni arhiv

Oder

Ljubi moj, čudovita predstava Gledališča Celje

Intimna komična drama *Little Gem* iz leta 2008, v slovenskem prevodu *Ljubi moj*, je delo Dublinčanke Elaine Murphy. Takrat še igralka se je po lastnih besedah lotila pisanja svojega dramskega prvencata zato, ker se ji je zdelo, da ni dovolj zanimivih in prepričljivih vlog za ženske.

»Ko sem kot mlada igralka hodila na avdicije, sem hitro videla, da pridejo na eno žensko vlogo tri ali celo štiri moške. Razumljivo, da je bila konkurenca res huda. Spominjam se, kako sem prebirala razne ženske vloge in se čudila, pa kdo so te ženske. Nobene takšne ne poznam. Zato sem pomislila, da bi verjetno imela več možnosti za uspeh, če bi sama kaj napisala. In tudi sem. (...) Ljubi moj je spojitev oseb, ki sem jih slišala med odrasčanjem, in zgodb, ki sem jih spoznala med odrasčanjem, in zgodb, ki sem jih slišala med kramljanjem v dispanzerju za ženske, kjer sem nekaj časa delala. Moje zgodbe ne temeljijo na nobeni konkretni osebi, pač pa sem težave in skrbi, tipične za različne starostne skupine, prelila v dramske osebe.« (citat iz gledališkega lista uprizoritve – intervju z avtorico je vodila dramaturginja Tatjana Doma) O tem, da ji je uspelo, ni dvoma, saj je

že v prvem letu požela številne prestižne nagrade tako doma na Irskem kot na Škotskem in v Severni Irski, gledališke dvorane pa so bile še dolgo razprodane.

Njena komedija pripoveduje o treh ženskah – 60-letni babici Rozi, njeni hčeri Lidiji srednjih let in najstniški vnukinji Neli. Vsaka ima svoje težave in se z njimi spopada na svoj način. Rozi, ki je sama pred kratkim preživela raka na dojki, počasi umira mož Ljubo za posledicami hude možganske kapi. Čeprav je postal neznošen in zanj vse težje skrbi, ga nikakor noče dati v dom – njena življenjska ljubezen je. Spomini na preteklost, ki jih Roza vse bolj pogosto obuja, so lepi, vendar ji Ljubo manjka tu in zdaj: kot prijatelj, partner – in ljubimec. Od vseh skrbi ima hud ekcem. »Tam spodaj ga imam. Kadar je neznošen, odprem spodaj del okna v dnevni in dam nogo na polico, da mi zrak tam spodaj vsaj malo zacirkulira,« nam zaupa. Preden pride na vrsto pri dermatologu, bo že umrla, premlava. Od prijateljice pa dobi nasvet, naj si priskrbi »porednega zajčka«, torej vibrator, da se bo sprostila med orgazmom. (»Vse so ji bile fauš, da je bila na liftingu, ona pa je žarela od orgazmov!«) Odpravi se torej v »seksi shop« (kot sama poimenuje sex shop) in čeprav se počuti nerodno, ga kupi. A ga ne more uporabiti ... »Svojega Ljubota ne morem prevarati niti s kosom plastike!« Ironično, ravno med eno izmed najbolj komičnih situacij, ki nam jih opisuje (kako se je lotila uporabe vibratorja, ki preglasno brenci, kar jo prestraši in ga zato takoj ugasne, da ne bi zbudila Ljubota), njen mož umre ...

Njena hči Lidija pa ni imela takšne sreče v ljubezni. Mož jo je z majhno hčerko zapustil zaradi drog. Zdaj je brezdomec. Zmeraj jo vrže iz tira, ko ga sreča, ležečega na pločniku – to je bil edini možki njenega življenja. Tudi najstniška hčerka Neli zdaj veliko pije in tu in tam kaj jemlje. Najbrž zaradi skrbi, da bo hči končala kot oče ali občutka, da je ni obvarovala med odrasčanjem, je med njima zrasel debel zid in je kakršnakoli pristna komunikacija nemogoča. Ko se njene roke po živčnem zlomu v službi sočutno dotakne sodelavka, izbruhne v nekontroliran jok – prvič po osmih letih se je je nekdo nežno dotaknil. Hodi k psihiatru, saj trpi za obsesivno kompulzivno motnjo in do onemoglosti čisti stanovanje. Ta ji svetuje, naj zase vsak teden naredi eno lepo stvar. Prijavi se na »plesne« – in tam spozna poraščenega Nika, ki se strašno potil! Preseneti jo, da jo vseeno privlači ...

Precej vulgarno govoreča Neli se je po končani maturi zaposlila v klicnem centru. V prostem času popiva, snifa in se druži z neodgovornim ženskarjem Pavletom, ki sanja o službi v Nemčiji. Šokira jo, ko ugotovi, da je z njim noseča. Ko mu to pove, jo nažene iz avta z besedo: »Odejbi!« Otroka vseeno obdrži.

Takrat se teme posameznih monologov začnejo vse bolj prepletati – Lidija se začne bolj odpirati

ALICE ČOP

hčeri in ji zaupati, z upanjem, da se bo začela tudi ona njej, s tem pa se sprostila in si dovolila ponovno ljubiti (s kosmatim Nikom postaneta par). Tudi babica, ki ima ob novici, da bo postala prababica, na začetku občutek, da ji družina razpada (mož umira, hči hodi k psihiatru, neresna vnukinja je noseča), je presrečna, ko se rodi mali fantek. Ime dobi po dediju – Ljubo ...

Režiser Andrej Jus je tri ženske protagonistke namestil kar sredi praznega odra (kot predpisuje tudi avtorica) na tri črne stole. Vsaka po vrsti pripoveduje po delih svojo življenjsko zgodbo publiki, med njimi ni nobene komunikacije – vse do trenutka, ko vse tri komentirajo neko malenkost o dojenčku po dedkovem pogrebu. Dojenček. Novo življenje. Materinstvo. To je to, kar jih povezuje in jih zmeraj bo.

Vse tri igralka – no, najmanj Živa Selan v vlogi Neli zaradi številnih in na koncu že kar motečih samopopravkov v besedilu, odlično »nevrotična« Barbara Medvešček v vlogi Lidije, zgodba katere se nas dotakne, in predvsem neverjetno duhovita, hkrati pa ganljiva, na odru čudovito sproščena Anica Kumer v vlogi babice, v katero se pač morate zaljubiti, so pred našimi očmi košček za koščkom zložile mozaik življenja neke običajne družine. In ravno zato, ker bi to lahko bila naša družina, nas njihova zgodba prevzame.

Amaterji, zabavna komedija o snemanju domačega porno filma

Čeprav je zgečkljiva tematika snemanja domačega porniča zares zabavna, gre v tej črni komediji, polni antijunakov, hkrati za socialno angažirani vpogled v današnjo družbo. Prikazuje namreč (duhovno) revščino.

Avtor scenarija je znani hrvaški pisatelj in prevajalec Borivoj Radaković, ki je leta 1990 zaslovel z romanom *Sjaj epohe*, kar je bil prvi hrvaški urbani prozni tekst. Odražal je izkušnje generacije punka in novega vala, poleg tega pa so se v njem prvič v zgodovini hrvaške literature pojavili nogometni navijači – Bad Blue Boys. Ta roman je pravzaprav sprožil nov trend, ki je svoj vrhunec dosegel 10 let kasneje, ko je Borivoj Radaković skupaj z Nenadom Razvanovićem ustanovil neodvisni Festival alternativne književnosti (FAK). »Fakovci« so (v kafičih in klubih) organizirali nekajdnevna, maratonska javna branja proznih – urbanih – besedil, torej dinamičnih, zabavnih, neposrednih, avtentičnih – kar je pomenilo tudi to, da so bila napisana v pogovornem jeziku »ulice«.

Foto Uroš Hočevar

V Gledališču Celje so predstavo *Ljubi moj* postavili na oder septembra 2017 in gre za prvo slovensko uprizoritev nasploh.

Srčno priporočam, čeprav bo predstava najbrž bolj zanimiva ženski publiki.

Gledališče Celje; režija: Andrej Jus, avtorica: Elaine Murphy, prevod: Tina Mahkota, dramaturgija:

Tatjana Doma, scenografija: Andrej Jus, kostumografija: Sara Smrajc Žnidarčič, avtor glasbe: Branko Rožman, oblikovalca luči: Andrej Jus, Uroš Gorjanc, lektor: Jože Volk, zasedba: Anica Kumer k. g., Barbara Medvešček, Živa Selan.

(Predstava 9. 12. 2019 v KD Velenje)

ALICE ČOP

V pogovornem, precej prostaškem jeziku, začinjemo s kar nekaj vulgarnimi izrazi, tečejo tudi dialogi komedije *Amaterji*. Vodovodar Krap, ki deluje kot pravi mačo, a je v resnici prava copata, se skupaj s strahopetnim blagajnikom Gogijem (ki ga najbolje karakterizira izraz »brez jajc«) dogovori, da bosta posnela domači porno film – oba sta namreč do vratu v dolgovihi. To nameravata izpeljati v staromodnem stanovanju Gogijeve pedantne botre, ki je trenutno v toplicah. Ker od samega začetka Gogi vse soudeležence živčno opozarja, da v stanovanju ne smejo poškodovati niti listka na eni samcati roži, je jasno, da bodo za sabo na koncu snemanja pustili pravo razdejnanje.

Krap ima kamero. Zato se je določil za glavnega.

Foto Stanislav Zebec

Posnel je »že dve poroki in očetov pogreb«, kot se nekajkrat pohvali. Če bi bil zares pameten, nikoli ne bi zadožil za izbiro protagonistov filma zafrustriranega Gogija. Ker ne zna ogovoriti normalnih žensk, naroči (za njun proračun veliko predrago) prostitutko Stello. Prišla je opraviti svoje, vseeno kje, vseeno s kom, lahko tudi z vsemi, zaradi nje, samo, da bo hitro, profesionalno in da dobi svoj denar. Mudi se ji, saj ima naročene še druge stranke. Njen »soigralec« naj bi bil privlačni mišičnjak, da se bo film dobro prodajal. Vendar Gogi namesto njega pripelje svojega nekdanjega sošolca (ki je bil že na osnovni šoli zelo obdarjen), sedaj pa že leta živi

Foto Uroš Hočevar

Foto Uroš Hočevar

na ulici, ves poraščen in umazan. Ker že dolgo ni imel ženske, komaj čaka, da bo lahko seksual. Torej se mu tudi mudi, tako kot Stelli. A treba je pripraviti pravo luč, določiti snemalne kote, izpiliti scenarij, vsako sceno najprej zvaditi ... in pred snemanjem skopati Kukija! Skratka pride do številnih komičnih zapletov, skozi katere se razgali pravi obraz vseh likov.

Režije se je lotil režiser številnih komercialnih uspešnic Matjaž Latin. Igralce je vodil spretno, tako da predstava, ne glede na tematiko, ne preseže meje okusnega, hkrati pa je provokativna. Scenografki Mateji Kapun je uspelo ustvariti tipično stanovanje iz sedemdesetih – staromodno opremljeno, vendar odlično ohranjeno; krasijo ga tapete, dekice in blaznice najrazličnejših cvetličnih vzorcev, kvačkani prtički, suvenirji iz Egipta, križ, starinska ura, uokvirjene fotografije na policah, predvsem pa veliko število sobnih rastlin. Kar živo si predstavljamo lik redoljubne botre, čeprav je fizično odsotna.

Kostumografka Mira Strnad je za igrance izbrala zelo primerne kostume, ki jih dobro karakterizirajo.

Igralci pa so pravzaprav vsi uravnoteženo odlični v svojih vlogah: vseh mi je, da so se likovi lotili resno in niso zdrsnili v parodijo – zato so zelo verjetni in komični potencial svojih vlog so lahko izkoristili do konca. Vsak izmed njih je svojemu liku uspel dodati še globljo osebno zgodbo.

Vojko Belšak v vlogi nadležno nesamozavestnega Gogija in Nenad Nešo Tokalič v vlogi neprijetno zadirčnega, koleričnega mačota Krapa sta na prvi pogled popolna protipola. Vendar med vrsticami lahko slutiš, da je za obnašanjem obeh močna frustracija – pa ne samo zaradi denarne krize, ker jima pač v življenju ni uspelo tako, kot sta si želela, temveč – in predvsem – zaradi žensk. Medtem ko Gogija žena odkrito vara, mu pobira denar in ga ponižuje, je Krapova žena

Foto Marko Pigac

tista, ki v hiši nosi hlače in mu niti za trenutek ne pusti, da bi ušel iz vjete (kliče ga vsakih pet minut). Zato Krap čuti do žensk sovraštvo, ki se v obnašanju do najete prostitutke Stelle hitro stopnjuje. Gogi pa se žensk boji. Samozavestno prostitutko Stello nonšalantno upodablja igralka Vesna Pernarčič, ki, čeprav izkušeno zapeljiva, nikoli ne zdrsne čez mejo, v vulgarnost. In nenazadnje, Vid Klemenc je odlično avtentičen v vlogi v svojem svetu izgubljenega brezdomca Kukija, ki se naivno pusti izkoristiti za ta projekt. V svojem obnašanju je nesocialen (ker očitno živi samotarsko), v mišljenju je zelo neposreden (razumi: nezlagan), pa tudi precej animalen – že dolgo ni imel ženske, zato komaj čaka, kdaj bo že lahko ... (samo da bo in da čim prej zapusti stanovanje, kjer se očitno počuti utesnjenega). V resnici – ne glede na to, kako zanemarjen je navzven (celo »posrane« spodnje hlače ima) – je Kuki edini čisti, brezmadežni lik

predstave.

»Provokativna komedija kaže ljudi z roba življenja – zapostavljene, odrinjene, izkoriščane, vendar v svojih načelih neizprosne, a kljub temu premalo odločne, da bi se v resničnem življenju upali izpostaviti. Njihova zgodba vas lahko gane, pretrese, vznemiri ali vzburi ter vas hkrati nasmeje do solz,« navaja gledališki list k predstavi in jaz ne bi bolje napisala. Predstavo so prvič uprizorili 17. aprila 2019 in se jo splača pogledati. Smejali se boste od začetka do konca.

Mestno gledališče Ptuj; režija: Matjaž Latin, prevajalec in lektor: Simon Šerbinek, scenografija: Mateja Kapun, kostumografija: Mira Strnad, zasedba: Vesna Pernarčič, Vojko Belšak, Nenad Nešo Tokalič in Vid Klemenc.

(Predstava 25. 10. 2019 v KD Velenje)

Foto Marko Pigac

Knjižnica

Mestna knjižnica Šoštanj – januar 2020

KNJIŽNI SEJEM

PONEDELJEK, 6. 1. 2020, 10.00–18.00

Za vse ljubitelje starih knjig, sejem rabljenih knjig, prvi ponedeljek v mesecu.

Da knjige ne bi romale na odpad, jim skušamo najti na sejmu nov dom, tako ohranimo dostojanstvo starih odslužnim knjigam, ki še vedno nosijo v sebi sporočilo za vsakogar, ki si bo vzel čas zanjo in njene porumenele liste.

Poleg podarjenih knjig prodajamo tudi knjige, ki so odslužile svojo nalogo v naši knjižnici, z namenom, da najdejo pot med ljudi in tako polepšajo dan strastnim bralcem in zbirateljem.

Simbolična cena knjige je 1 €.

RAZSTAVE

**MLADOST V MOJEM KRAJU ... PRED DAVNIMI ČASI
JANUAR 2020**

Fotografije in spomine na mladost v mojem kraju bodo z nami delili nekateri Šoštanjčani.

Razstava na temo naslova literarnega natečaja Mladost v mojem kraju bo na ogled v januarju 2020.

**RAZSTAVA NA OTROŠKEM ODDELKU
ZIMSKA PRAVLJICA**

Na otroškem oddelku bomo pripravili pravljice, ki govorijo o naravi, živalih in zimi. Vse knjige si bodo otroci lahko izposodili.

KJE JE DOMA ZIMA

Na otroškem oddelku bo v Mestni knjižnici Šoštanj na ogled razstava otroških likovnih del na temo Zima. Razstavljali bodo otroci Vrta Šoštanj, enote Biba.

PREDAVANJE

**ANDREJA ŠTEFAN BUKOVIČ: ZDRAVJE V PETIH OKUSIH
TOREK, 7. 1., OB 18.30**

Človeško telo je energija, ki je prevzela obliko. Na uravnavanje energijskih tokov v telesu vplivamo tudi s pravilnim načinom prehranjevanja. Že pred tisočletji so kitajski zdravniki zelo dobro poznali telo in njegov krvni sistem, pet notranjih organov, poznali so tudi diagnostično vrednost utripa vseh organov. Po TKM imamo pet letnih časov, ki so povezani tudi dialektično s hrano; to po TKM delimo na pet različnih okusov. Zdravje krepi uživanje hrane v skladu z letnimi časi in raznovrstnostjo okusov. S hrano vplivamo na naša čustva, mišljenje in posledično na fizično zdravje.

PREDSTAVITEV KNJIGE

PREDSTAVITEV KNJIGE 62.469 BESED O ŠALEŠKI DOLINI PODOLGEM IN POČEZ – 100 KOLUMN, NASTALIH V OBDOBJU OD 2009 DO 2019 V RUBRIKI PETA KOLONA/ALTERNATOR (TEDNIK NAŠ ČAS) IN OTVORITEV RAZSTAVE 100 GRAFIK ZA STO KOLUMN

TOREK, 14. 1., OB 18.30

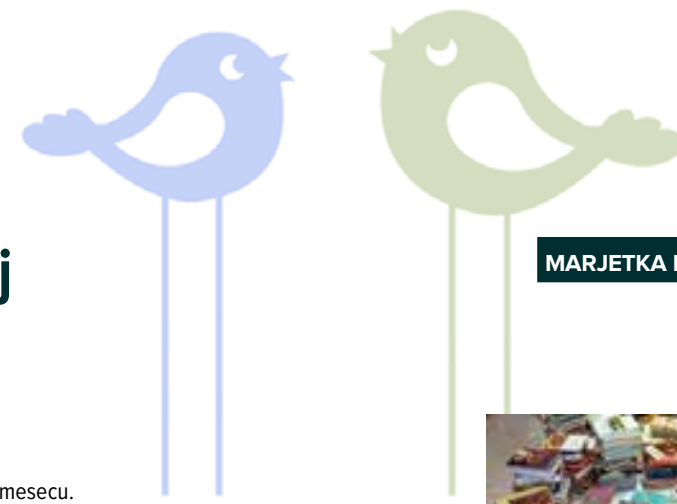
Knjižna publikacija predstavlja sto kolumn arhitekta in oblikovalca Bojana Pavška, ki so bile objavljene v tedniku Naš čas (rubrika Peta kolona/Alternator) v obdobju 2009–2019. Gre za desetletni opus avtorjevega razmišljanja o dogajanju na območju Šaleške doline, ki poleg konstruktivno kritičnega pogleda vključuje tudi željo po napredku in skupnem boljšem življenju. Vsaki kolumni pripada tudi spremljajoča grafika, ki skozi likovne interpretacije zgodb predstavlja izpoved avtorja še v vlogi grafičnega oblikovalca. Predstavitve publikacije bo pospremila tudi otvoritev razstave 100 grafik za STO kolumn, ki ponuja na ogled celoten nabor grafik, objavljenih v publikaciji.

Z avtorjem se bo o knjigi in še čem pogovarjala Tina Felicijan, večer pa bodo začinili učenci glasbene šole Fran Korun Koželjski Velenje.

POTOPIS

**CHARNÉE BIJÖN BONNO: MOJA POT DO NASLOVA MISS EARTH SLOVENIJE 2019 IN DOŽIVETJE SVETOVNEGA IZBORA NA FILIPINIH
TOREK, 21. 1., OB 18.30**

Charnée Bijön Bonno je Miss Earth Slovenije 2019. Je ponosna Velenjčanka z zanimivimi koreninami. Njena pot do naziva ni bila tako enostavna, vendar je dokazala, da se s trudom, voljo in pozitivno energijo da vse! Pred kratkim se je vrnila s Filipinov, kjer je potekal svetovni izbor za Miss Earth. Na potopisu bo delila kanček svojega življenja, novo izkušnjo, utrinke in doživetja.

MARJETKA BLATNIK

SLOVENSKO DRUŠTVO HOSPIC: GRADIMO MAVRIČNI MOST OD ŽALOSTI DO RADOSTI TOREK, 28. 1., OB 18.30

Predstavitve društva hospic, spregovorili bomo o izkušnji mladostnikov, ki so velikokrat prezrti ob izgubah svojcev. Trije mladostniki bodo predstavili svoje izkušnje ob izgubah, smrti, kaj mislijo, čutijo in si želijo. Na koncu pa še majhno presenečenje za dušo.

PRIPREDITVE ZA OTROKE IN MLADINO PRAVLJIČNA MEDITACIJA ZA OTROKE Z JANJO IN MEDVEDKOM TAPKOM ČETRTEK, 9. 1., OB 17.00

Sproščanje s pravljico in tapkanje, pri katerem se bodo otroci »polnili« s pozitivno in ustvarjalno energijo. Otroci se zelo hitro odzovejo na tapkanje, kadar pri tapkanju uporabimo medvedka ali kako drugo igračko. Na ta način prenesejo vse svoje težave na igračko in se lažje znebijo težav, ki jih imajo. Ura pravljic je namenjena otrokom, starejšim od treh let, ki na pravljicah lahko ostanejo brez spremstva staršev. Z vami bo Janja Rednjak.

URA PRAVLJIC V ANGLEŠKEM JEZIKU ČETRTEK, 16. 1., OB 17.00

Ura pravljic v angleškem jeziku je namenjena otrokom, starejšim od petih let, ki na pravljicah lahko ostanejo brez spremstva staršev. Pripovedovala bo Romana Bonno.

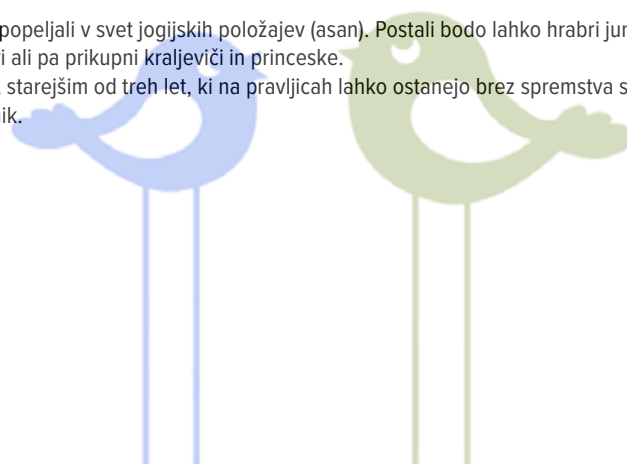
FILMOLJUBCI BEREMO FILME ČETRTEK, 23. 1., OB 17.00

Na prvem srečanju si bomo ogledali odlomke norveškega igranega filma »Misija Arktika«, v katerem morajo trije otroci sami v ledeni naravi, obdani z različnimi polarnimi medvedi, dati vse od sebe, da se bodo lahko vrnil domov. Vznemirljiva zgodba o preživetju na samotnem arktičnem otoku. Primerno za otroke od osmega leta dalje. Srečanje bo vodila Maja Praprotnik.

PRAVLJIČNA JOGA ČETRTEK, 30. 1., OB 17.00

Ob poslušanju zgodbe bomo otroke popeljali v svet jogijskih položajev (asan). Postali bodo lahko hrabri junaki, pogumni levi, zviti krokodili, lahkotni vetrovi ali pa prikupni kraljeviči in princeske. Pravljica joga je namenjena otrokom, starejšim od treh let, ki na pravljicah lahko ostanejo brez spremstva staršev. Z vami bosta Nina Časli in Marjetka Blatnik.

**REVIJA ZA KULTURNA
IN DRUGA VPRAŠANJA
OBČINE ŠOŠTANJ IN ŠIRŠE**

Izdaja

Zavod za kulturo Šoštanj,
Trg svobode 12, 3325 Šoštanj,
zanj Kajetan Čop, direktor.
Izdajanje Lista finančno omogoča
Občina Šoštanj, zanjo Darko Menih,
župan.

Odgovorni urednik

Jože Volk

Vodenje redakcije

mag. Milojka B. Komprej

Jezikovni pregled

Jože Volk

Oblikovanje, prelom strani

Media Center, Marko Gorjup s. p.

Tisk

Grafika Gracer d. o. o.

Naklada

600 izvodov

Kritične pripombe na vsebino ali obliko

Lista bodo dosegle svoj namen
le, če jih boste posredovali s kratkim
sporočilom na e-naslov
list.revija@gmail.com.

Vse sodelavce prosimo, da prispevke
za **LIST št. 1/2020** pošljete najkasneje
do 17. januarja 2020 na elektronski
naslov list.revija@gmail.com.

Avtor naslovnice Kulture »Nekje v morju« 2019 –
Silvo Kretič